

WYNIA'S WEEK

Om ons plantaardiger te laten eten, tuigt het Rijk een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op

Door [Wouter Roorda](#) - 4 maart 2025
Geplaatst in [Eiwit](#) - [Klimaat](#) - [Voeding](#)

Onder de kabinetten-Rutte kwam een campagne op gang om Nederland minder vlees en meer plantaardig te laten eten. Was het niet voor het klimaat, dan wel voor de gezondheid. Dit is het verhaal van het vega-verdienmodel: Hoe de overheid wordt gebruikt door een coalitie van nauw verstrengelde gesubsidieerde activisten, bevlogen ambtenaren en lobbyende bedrijven, met royale financiering van de Postcodeloterij.

Wouter Roorda zocht het uit, in een verhaal in 3 bedrijven. [Aflevering 1](#) beschreef hoe de Vegalobby in elkaar zit, welk beleid zij voorstaat en waarop dit is gebaseerd. [Aflevering 2](#) ging over hoe de overgang naar een plantaardiger dieet wordt gemonitord, met drie monitors die hetzelfde meten. In deze derde aflevering komt aan de orde hoe de opvattingen van de vega-lobby doorwerken in het beleid om de Nederlander aan te zetten plantaardiger te eten.

Hippe Vegetariër

Van 3 t/m 9 maart kunt u weer meedoen aan de Week Zonder Vlees en Zuivel (WZVZ). Dit is een initiatief van Hippe Vegetariër Isabel Boerdam. Zij richtte in 2017 een ANBI-stichting op voor de organisatie hiervan, met financiering van een aantal voedselproducenten en een gift van de Green Protein Alliance (GPA). GPA is een samenwerkingsverband van bedrijven, NGO's en overheidsorganisaties, die financiering krijgt van Stichting DOEN van de Postcodeloterij (zie deel 2 van deze serie).

Om ons plantaardiger te laten eten, tuigt het Rijk een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op

Met de WZVZ wil Boerdam een bijdrage leveren 'aan de uitdagende klimaatdoelstellingen en de maatschappelijke gezondheid'. Vanaf 2019 werd de campagne vijf jaar lang 'als non-profit initiatief' uitgevoerd door haar bedrijf Green Food Lab. In 2022 krijgt de WZVZ ook een rechtstreekse gift van 76.000 euro van Stichting DOEN alsmede drie jaar lang 40.000 euro van Stichting Goeie Grutten.

Vanaf 2023 ontvangt de WZVZ subsidie van de Europese Commissie. Binnen de kaders van de Europese campagne 'Like a Pro' mag de stichting dit initiatief uitrollen naar andere EU-landen. De zes ton subsidie voor de periode 2023 tot 2026 is afkomstig uit het Horizon-programma, dat initiatieven financiert die passen in de door toenmalig EU-commissaris Frans Timmermans opgestelde Green Deal. Horizon moet onderzoek en innovatie stimuleren op het terrein van klimaatverandering. De 13,9 miljoen euro voor 'Like a Pro' is bedoeld voor onderzoek naar alternatieve eiwitten en 'de acceptatie' hiervan door industrie en consumenten. Ook NGO Foodvalley (zie deel 2) ontvangt geld uit dit programma.

De stichting die de WZVZ jaarlijks organiseert heeft een budget van circa 400.000 euro. Het geld wordt vooral bijeengebracht via een collectief sponsormodel van partners afkomstig uit het bedrijfsleven en andere organisaties. Zij betalen elk 5000 euro voor hun deelname. Onder die partners vinden we de grote supermarktketens en tal van voedingsmiddelenbedrijven, waaronder HAK en Schouten (zie [aflevering 2](#)). Van de 69 partners die in 2022 meededen, zijn er dit jaar 44 over.

Nationale Eiwitstrategie

Om de volksgezondheid te bevorderen en de uitstoot van broeikasgassen te verminderen moet de consument minder dierlijk eiwit en meer plantaardig eiwit consumeren. Dat vindt althans de overheid. Beide claims zijn dubieus, zo zagen we in [aflevering 1](#). Daarnaast is [dierlijk eiwit](#) voor mensen veel makkelijker [opneembaar](#) dan plantaardig eiwit en is de samenstelling ongeveer net zo als die van ons.

Met hulp van een legertje NGO's, financieel op de been gehouden door Stichting DOEN en de overheid zelf, heeft het ministerie van LNV een [Nationale Eiwitstrategie](#) opgetuigd. Die past naadloos in tal van (inter)nationale initiatieven die bedoeld zijn consumptie- en gedragspatronen van consumenten te veranderen en de wereld duurzamer te maken, zoals blijkt uit [deze](#) brief over het voedingsbeleid van het vorige kabinet:

Om ons plantaardiger te laten eten, tuigt het Rijk een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op

Maak scherpe keuzes en formuleer heldere doelen

Richtinggevend voor de inzet op het voedselbeleid in deze kabinetsperiode zijn de doelen die in nationaal en internationaal verband zijn afgesproken in de visie op de Kringlooplandbouw, het Klimaatakkoord, het Nationaal Preventieakkoord, in de Farm to Fork-strategie van de EU en in de Sustainable Development Goals.

Voor het voedselbeleid zijn de komende tijd de speerpunten met bijbehorende doelen:

- Het gezamenlijke doel van LNV en VWS is dat meer mensen eten volgens de Schijf van Vijf.
- Onderdeel hiervan is mijn doelstelling om een verschuiving van de balans in de consumptie van dierlijke en plantaardige eiwitten van de huidige 60/40-verhouding naar 50/50 in 2030 te realiseren. Dit is een ambitieus doel: dit vraagt over de gehele populatie een gedragsverandering in het eetpatroon. Deze verhouding past bij de Schijf van Vijf van het Voedingscentrum die zowel ziet op gezondheid als duurzaamheid. Een dergelijke verschuiving levert tevens een reductie op van de broeikasgasemissies met 10-15%¹ en draagt daarmee bij aan de afspraken in het Klimaatakkoord.
- Het halveren van de voedselverspilling in 2030 ten opzichte van de voedselverspilling in 2015 (reeds bestaande Sustainable Development Goal). Het is mijn inzet om de hiervoor ontwikkelde aanpak door te zetten en zowel bij consumenten als in de keten een zichtbare verdere reductie van voedselverspilling te realiseren.
- Het vergroten van het aanbod en de consumptie van biologisch voedsel. Een belangrijke Europese afspraak is dat het aandeel biologisch geproduceerde producten zal worden verhoogd. Ik werk momenteel aan een nationale strategie hiervoor, waarin naast de stimulering van de productie ook een belangrijke rol is voor de stimulering van de vraag naar biologische producten.
- En we verwachten dat voedselaanbieders, zoals supermarkten, horeca en catering, maar ook de verwerkende industrie, hun verantwoordelijkheid nemen om de duurzame en gezonde keuze als de gemakkelijke keuze presenteren.

Kennis van marketing is droevig

Op 28 maart 2024 stuurde toenmalig minister Adema een [brief](#) aan de Tweede Kamer over de huidige situatie van de eiwittransitie in Nederland. Hierin bespreekt hij ook de uitkomsten van de drie eiwitmonitoren uit aflevering 2. De Eiwit-monitor van de WUR komt uit op 39 procent plantaardige eiwitname voor 2023, tegenover het RIVM in de Voedselconsumptiepeiling op 42 procent voor de periode 2019-2021. De derde 'Eiweet'-monitor komt voor 2023 uit op 39,7 procent plantaardige eiwitname. Met de verschillen in uitkomsten kan de minister blijkens de brief moeilijk omgaan. Hiermee maakt hij wel expliciet dat de drie monitoren alle drie hetzelfde meten, wat dan weer niet de vraag oproept of dit niet efficiënter kan.

De brief legt uit hoe de overgang naar de in 2030 nagestreefde fifty-fifty verhouding tussen dierlijk en plantaardig eiwit moet worden bereikt. Problematisch is volgens de minister dat supermarkten de keuze voor dierlijke eiwitten nu gemakkelijker en aantrekkelijker maken voor de consument dan die

Om ons plantaardiger te laten eten, tuigt het Rijk een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op

voor plantaardige eiwitten. Alsof gemak de keuze bepaalt of iemand vegetariër of veganist zal worden. De plek in het schap is van invloed op welk merk de consument van een bepaald product koopt, maar niet op de verkoop van producten die niet of nauwelijks met elkaar concurreren. Deze van NGO's overgenomen retoriek laat zien dat het met kennis van marketing droevig is gesteld binnen het ministerie.

Supermarkten hebben zich er in het Klimaatakkoord aan gecommitteerd dat de helft van hun verkopen in 2030 plantaardig moet zijn en dus wordt dit gemonitord. Daarmee legt de minister de verantwoordelijkheid voor het bereiken van de eiwitdoelstelling expliciet bij de supermarkten. Zij moeten er dus voor zorgen dat de overheidsdoelstellingen worden gehaald, zonder dat zij daartoe de instrumenten of middelen ontvangen. In aflevering 2 kwamen we de omineuze zin tegen dat de overheid desnoods 'op output gaat sturen'.

Uiteraard gaat de rijksoverheid zelf het goede voorbeeld geven, bijvoorbeeld via het voedselaanbod in kantines en het op borrels vervangen van de bitterbal door de bietenbal. Verder is voorlichting belangrijk.

Burgerpanel eiwit?

Minister Adema vergeet niet in de brief de Bean Meal, het initiatief van conservenfabrikanten HAK en Schouten, te noemen en het werk van NGO Foodvalley. Beide kwamen we tegen in aflevering 2. Hij sorteert ook alvast voor, op basis van een daartoe strekkend advies van de Gezondheidsraad, op het verder opschuiven van de verhouding tussen dierlijk en plantaardig eiwit ten gunste van laatstgenoemde. De huidige 60:40-verhouding moet in de periode na 2030 precies worden omgedraaid. Een vurige wens van alle betrokken NGO's.

In het licht van het rumoer over het burgerpanel klimaat is nog een aspect in de brief opmerkelijk: 'Om meer inzicht te krijgen in de ideeën van burgers over het eten van minder vlees en meer plantaardige producten ten behoeve van klimaat, milieu en gezondheid vindt er in 2024 een burgerpanel plaats.' Van dit idee, met net als het klimaatberaad een sterk sturende vraagstelling, is weinig meer vernomen. Huidig minister Wiersma heeft zich nog niet uitgesproken over de Nationale Eiwitstrategie.

Vele hoogopgeleiden bezig met eiwittransitie

Opmerkelijk in dit hele verhaal is het optreden van NGO's die allemaal hetzelfde doen, met financiering van de overheid en van de Postcodeloterij via Stichting DOEN. Deze NGO's werken met elkaar samen en fungeren als elkaars partners. Opgeteld werken er vele tientallen hoogopgeleide beleidsmedewerkers in kantoren op mooie locaties in Amsterdam en Utrecht aan het bevorderen van de eiwittransitie.

Zo kwamen we in deel 1 de door de Stichting DOEN opgetuigde stichtingen True Animal Protein Price

Om ons plantaardiger te laten eten, tuigt het Rijk een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op

Coalition en True Price tegen, die ijveren om de 'werkelijke milieu- en sociale kosten' tot uitdrukking te brengen en daarmee dus pleiten voor hogere voedselprijzen. True Price wordt daarbij ook vorstelings gesubsidieerd door de door de rijksoverheid opgetuigde en gefinancierde Stichting Netherlands Food Partners (NFP). NFP werkt weer intensief samen met NGO The Broker, dat ook steunt op overheidssubsidie, en dat 'een kennismakelaar is voor een duurzame en inclusieve samenleving'.

Iets soortgelijks doet ook de NGO Foodvalley, die op de been wordt gehouden met een jaarlijkse miljoenensubsidie van de provincie Gelderland. Samen met de NGO's GPA en ProVeg slaagde Foodvalley erin geld te krijgen voor een Eiweet-monitor, die nagenoeg hetzelfde meet als de twee bestaande eiwitmonitoren van WUR en RIVM. Met hulp van Stichting Natuur & Milieu. En elk jaar incasseert de universiteit van Wageningen vele miljoenen om het geheel te voorzien van een wetenschappelijk sausje.

Daarmee is het lijstje van betrokken NGO's nog niet compleet. De Transitiecoalitie Voedsel (TCV) is een NGO die 'een verandering wil van het huidige landbouw- en voedselsysteem dat ecologisch, sociaal en economisch steeds meer vastloopt'. TCV is een samenwerkingsverband van ondernemers, boeren, kennisinstituten, NGO's en regionale overheden als de provincies Zuid-Holland en Gelderland. Het werkt met een jaarlijks budget van 6 ton. Naast ledenbijdrages leunt ook TCV financieel op de Stichting DOEN.

TCV valt te kwalificeren als een netwerkclub die overal probeert aan tafel te komen en mee te praten. Directie en bestuurders zijn veelal afkomstig uit de omgeving van Triodos Bank en de Rabobank, zoals Barbara Baarsma en Herman Wijffels. De dagelijkse leiding berust bij Jan-Paul van Soest, iemand die volop werk maakt van (of beter: heeft aan) de klimaattransitie. Niet alleen met zijn eigen bedrijf, maar ook in tal van adviesraden en 'denktanks'.

Nederlander is wat meer vlees gaan eten

Om ons plantaardiger te doen eten, tuigt het Rijk dus een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op. Supermarkten zijn verplicht mee te werken. Door voor te schrijven hoe zij hun producten aanbieden, wordt voor consumenten bepaald wat zij op tafel zetten. Daarnaast financiert de Eiwitstrategie een fors aantal NGO's met een leger beleidsmedewerkers, die het geheel nog eens van een extra radicaal sausje voorzien door voortdurend aan te dringen op nog verdergaande maatregelen. En er vloeien miljoenen naar onderzoek en monitoring, met vele dubbelingen. Tenslotte zijn er ook nog tal van bedrijven die flink meeprofiteren.

En met welk resultaat? Vlees is aanzienlijk meer in prijs gestegen dan andere voedingsmiddelen in de afgelopen jaren. Alle bemoeienissen vanuit de overheid zullen daar mede debet aan zijn geweest. De gemiddelde consumptie van vlees per Nederlander is echter in 2023 volgens WUR licht gestegen naar 75,3 kilo, tegenover 75,1 kilo in 2022. Nog steeds eet 95 procent van de Nederlanders vlees en is geen vegetariër of veganist. Dat er in veel huishoudens niet elke dag vlees op tafel komt, zal eerder te maken hebben met genoemde prijsstijgingen dan met de campagnes om ons plantaardiger te laten

WYNIA'S WEEK

Om ons plantaardiger te laten eten, tuigt het Rijk een miljoenen euro's verslindende Nationale Eiwitstrategie op

eten.

Wouter Roorda publiceert regelmatig in **Wynia's Week** over hoe de schaduwwereld van de meningsvorming en besluitvorming in Nederland werkt. Op 3 februari 2025 verscheen zijn samen met Oswin Schneeweisz geschreven boek **[De Nederwolf](#)** bij Uitgeverij Blauwburgwal.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. U maakt dat samen met de andere donateurs mogelijk. **Doet u weer mee, ook in het nieuwe jaar 2025?** Kijk **[HIER](#)**. Hartelijk dank!